

Демчук І.С.
Студентка 4 р.н., НаУКМА

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ТІНЬОВОГО СЕКТОРУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Макроекономічна розбалансованість, обмеженість ресурсів та поширення тіньового економічного сектору визнані основними ризиками для суспільства. Тіньова економіка – це складне соціально-економічне явище, представлене сукупністю неконтрольованих і нерегульованих як протиправних, так і законних, але аморальних економічних відносин між суб'єктами економічної діяльності з приводу отримання прибутку за рахунок приховування доходів і ухилення від сплати податків [1]. Саме тому можна сказати, що природа тіньового сектору економіки є складною та комплексною, вимагає системного аналізу.

Відповідно до даних Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у I кварталі 2017 року рівень тіньової економіки склав 37 % від офіційного ВВП за інтегральним показником, порівняно із попереднім роком цей показник зменшився на 6 відсоткових пунктів, тобто станом на 2016 рік цей показник становив 43 %. Загалом можна сказати, що зберігається тенденція зменшення рівня тіньового сектору, що спричинене процесами детінізації, зростанням рівня заробітної плати, покращення бізнес-клімату [2].

З теоретичної точки зору, вияви негативно впливу тінізації економіки можна побачити у зниженні рівні конкурентоспроможності країни, погіршенні кредитно-фінансової системи та соціальної інфраструктури, розшаруванні населення на багатих та бідних, спонуканні людей отримати дохід будь-якими способами. Позитивний вплив тіньового сектору можливий у реалізації підприємницьких здатностей людини, нових робочих місцях, збільшенні попиту на товари та послуги, тобто стимулювання виробництва, пом'якшенні кризових впливів [3].

Для аналізу рівня тіньової економіки, використано model approach, тобто багатofакторна економетрична модель залежності рівня тіньової економіки від інших макроекономічних показників [4]. Показники рівня тіньового сектору економіки були виміряні автором, використовуючи монетарний метод та Методичних рекомендації Міністерства економіки України. Регресійне рівняння цієї моделі має наступний вигляд:

$$SH_{EC_t} = \beta_0 + \beta_1 \times \text{LOG}(AV_{WAGE_t}) + \beta_2 \times CPI_t + \beta_3 \times D(GDP_{GROWTH_t}) + \beta_4 \times \text{LOG}(EXC_{RATE_t}) + \beta_5 \times \text{LOG}(M0_t) + \beta_6 \times D(M2_{t-1}) + \beta_7 \times UNE_{RATE_t},$$

де SH_{EC_t} – рівень тіньового сектору економіки, %;

AV_{WAGE_t} – середня номінальна заробітна плата, грн;

CPI_t – індекс споживчих цін, %; GDP_{GROWTH_t} – ріст ВВП до попереднього періоду, %;

EXC_{RATE_t} – офіційний валютний курс, грн за долар США;

$M0_t$ – готівка, грошовий агрегат M0, млн. грн; $M2_t$ – грошовий агрегат M2, млн. грн;

UNE_{RATE_t} – рівень безробіття, %; D – оператор перших різниць; t – номер періоду;

$\beta_0, \beta_1, \beta_2, \beta_3, \beta_4, \beta_5, \beta_6, \beta_7$ – коефіцієнти моделі;

LOG – показник логарифмування обраних показників.

Результати моделі показали, що при збільшенні номінальної заробітної плати на 1 % рівень тіньової економіки зменшується на 0,26 %; ріст індексу споживчих цін на 1 % зменшує рівень тіньової економіки 0,25 %; при збільшенні темпу росту ВВП на 1 % рівень тіньової економіки збільшується на 0,03 %; збільшення валютного курсу на 1 % провокує збільшення рівня тіньової економіки на 0,28 %; при збільшенні в обігу готівки на 1 % рівень тіньової економіки збільшується на 0,20 %; при збільшенні значення грошового агрегату M2 на 1 млн.

грн. рівень тіньової економіки зменшується на $3,69 \times 10^{-5}$; збільшення рівня безробіття на 1 % рівень водночас збільшує показник тіньового сектору економіки на 1,75 %.

Наступним методом для оцінки взаємовпливу тіньового сектору економіки, валового внутрішнього продукту, ІСЦ та офіційного валютного курсу було використано систему симультивних рівнянь. Зокрема, виявлено, що при збільшенні рівня тіньового сектору економіки на 1 % значення індексу споживчих цін зменшується на 0,33 %, при збільшенні тіньового сектору економіки на 1 % офіційний валютний курс зменшується на 0,21 грн за дол. США, при збільшенні тіньового сектору економіки на 1 % рівень ВВП збільшується на 4370 млн грн.

Таким чином, за даними двох моделей результати є неоднозначними, адже зростання тіньового сектору економіки позитивно впливає на економічний розвиток України, як у випадку із зростанням рівня ВВП та зменшенням ІСЦ, водночас цей позитивний процес виявляється із зворотнім впливом заробітної плати, валютного курсу, ці процеси ведуть до ще більшої втрати державою її регулятивних та контрольних функцій, що провокує тіньову діяльність розвиватися ще більше, тобто це так зване замкнене коло. Для детальнішого аналізу впливу тіньового сектору можна використати сценарний аналіз, методи системної динаміки, модель панельних даних, на основі даних про тіньовий сектор та тренди його зростання можливим є побудова DSGE model.

Список використаних джерел:

1. Мазур І. І. Детінізація економіки України: теорія та практика: [монографія]. / І. І. Мазур — К.: ВПЦ "Київський університет", 2006. — 239 с.
2. Тенденції тіньової економіки в Україні у I кварталі 2017 року [Електронний ресурс] // Міністерство економічного розвитку та торгівлі в Україні. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
3. Варналій З.С. Конкуренція і підприємництво: монографія / З.С. Варналій. — К. : Знання України, 2015. — 463 с. 353-354.
4. Лук'яненко І. Економетрика: підручник. — Київ: Знання, 1998. — 493 с.
5. Системний аналіз формування державної політики в умовах макроекономічної дестабілізації / за ред. д-ра економ. наук. проф. І.Г. Лук'яненко. — К.: НаУКМА, 2017.- 464 с.

Тези підготовлено в рамках фундаментального проекту кафедри фінансів НаУКМА на тему «Методологія та економіко-математичній інструментарій оцінки впливу тіньової економіки та дисбалансів на ринку праці на фінансову стабільність та економічне зростання в Україні».

Dovhinka Yelyzaveta
4th year Student, NaUKMA

DIFFERENCES BETWEEN IFRS AND UA-GAAP

Since the 1980s capital markets in developed countries started to become more globalized. This formed the necessity for investor's community and accounting professionals of common "accounting language". The information from companies in different jurisdictions needed to be compared. Nowadays investors of industrialized countries seek for cheaper capital worldwide. Thus, there is a need for reliable and high quality financial information in foreign countries.

During 2017 Ukrainian companies and banks step by step widened adaptation of IFRS. This process is connected to the necessity of favorable conditions for international cooperation, integration to international commodity and financial markets, attraction of foreign direct investments. All this requires implementation of standards, which could be universal for both investors and recipients of the investments. This change demands an integration program that will regulate changes in accounting policies and stages of such a transition.

Unlike Europe, where the process of convergence was slow and thorough, Ukraine has to rapidly adapt IFRS to its accounting system.

The aim of this research is to elaborate the best way of IFRS adaptation for Ukrainian accounting system. The main goal also consists of a number of tasks: